

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

Затверджую
Заступник ректора
з навчальної роботи
Світлана ГІШІА
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія психології

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія психології»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: Мишеніна А.В. - старший викладач

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.23

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл професійної підготовки	
Мова викладання – українська мова	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки	
		2-й	
Семестр			
3-й			
Загальна кількість годин – 120	Перший бакалаврський рівень	Лекції	
		28 год.	
Семінарські заняття			
26 год.			
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
66 год.			
Індивідуальні завдання			
	год.		
	Вид контролю: іспит		
Тижневих годин для: ОФН – 3			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання – 120 год.: 54 год. – аудиторні заняття, 66 год. – самостійна робота (45 % до 55 %).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Історія психології»

Метою викладання дисципліни є розкриття студентам основних психологічних теорій та підкреслення важливості вивчення історичних коренів наукових знань для адекватного осмислення системи ідей та

категорій, що утворюють сучасний план психологічної науки.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування аналітичних підходів до розгляду психологічних концепцій;

- розвиток умінь проведення наукової дискусії;

- формування світоглядних позицій студентів, щодо проблем психологічної науки.

Історія психології розглядає:

- базові положення основних психологічних теорій;

- закономірності розвитку предмета психології;

- основні персоналії, їх досягнення, ідеї засновників напрямків і шкіл світової психології;

- ключові віхи розвитку психології на Україні;

- сучасний стан психологічних досліджень в Україні та їх місце в світовій психології.

Дисципліна «Історія психології» базується безпосередньо на знаннях та навичках, отриманих при вивченні дисциплін на попередніх курсах, а саме: історія та культура України.

У студентів мають бути сформовані наступні фахові компетентності:

I. Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

II. Фахові:

ФК 01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. ФК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 03. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 04. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 120 год. / 4 кредити ECTS.

2. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Загальні методика побудови та пояснення історії психології

Тема 1. Предмет, завдання і методи історії психології

Вступ в історію психології. Предмет історії психології. Завдання історії психології. Типи психологічного пізнання. Періодизація історії психології.

Тема 2. Принципи та методи історико-психологічного дослідження. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології. Культурологічний принцип в історії психології. Феноменологічний принцип в історії психології. Екзистенціальний принцип в історії психології. Підходи до вивчення історії психології у зарубіжній психології. Взаємозв'язок історії психології з іншими науками. Методи аналізу і тлумачення в історико-психологічному дослідженні.

Кредит 2. Донауковий та філософський етап розвитку психології

Тема 3. Психологія стародавнього світу

Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів. Психологічні погляди в стародавньому Єгипті та Вавілоні. Психологічні погляди в Стародавній Індії (психологія самовдосконалення). Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, Лао-Цзи, Сюнь-Цзи, Мо-Цзи, та інші). Старослов'янські міфологічні вірування в душу.

Тема 4. Дослідження мови тіла та душі в епоху Середньовіччя та Відродження

Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу волі Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Монадологія Г. Лейбніца. Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі. "Бути – значить бути сприйнятим" – Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д. Юмом. Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах.

Кредит 3. Психологічні теорії епохи Наукової революції та Просвітництва

Тема 5. Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції Психологічні ідеї в філософській думці доби бароко. Наукова революція: загальна характеристика. Формування нового типу знання, що потребує поєднання науки і техніки. Духовна ситуація в Німеччині. Тоталітарний анархізм. Креативна децентрація: наукові досягнення.

Тема 6. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки

Просвітництво і неокласицизм. Авантюризм і особистість. Просвітницький титанізм. Масонство як анти просвітництво.

Мотиваційний аспект у психології Просвітництва та її основні проблеми. Просвітництво у Франції. Виникнення, структура і співробітники Енциклопедії. Сенсуалістична психологія: локківська традиція. Відчуття як принцип системи психології. Натуралістична психологія. Англійське Просвітництво. Етика англійського просвітництва. «Шотландська школа» «здорового глузду». Німецьке Просвітництво: характеристики, попередники, соціокультурне середовище. Італійське Просвітництво.

Кредит 4. Науковий етап розвитку психології

Тема 7. Психологія XIX століття. Психологія в період відкритої кризи (10-30-ті роки XX століття).

Природничо-наукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І. Мюллера, Г. Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону. Програми створення нової, дослідної психології. В. Вундт – засновник експериментальної психології. Програма емпіричної (спостерігаючої) психології Ф. Brentano. Програма побудови психології як науки про поведінку І. Сеченова. Роль спадковості у формуванні психічного за Т. Рібо. Психологія «колективної свідомості» Е. Дюркгейма. «Психологія мас» Г. Лебона. З. Фрейд і його вчення про несвідоме. Пансексуалізм і психоаналіз. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж. Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М. Вертгеймером «продуктивного мислення». Гештальтистський «тріумвірат». Проблема розвитку психіки (К. Коффка). Дослідження законів сприймання та інсайту (В. Келер). Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К. Левін.

Тема 8. Розвиток психології в Україні.

Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в «братських школах». Психологічні погляди І. Вишенського. Г. Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель. І. Яворський. Розвиток психологічних ідей українськими філософами Ф. Прокоповичем та Г. Кониським. Вчення про ноосферу В. Вернадського. Вчені – психологи у Львівському університеті: Ю. Охорович, С. Балей. Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович та інші); дефектологія – І. Соколянський та О. Мешеряков; історія психології – В. Роменець. Г. Костюк як вчений та організатор наукових досліджень на Україні. Проблеми становлення сучасної української психології.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Кредит 1. Загальні методика побудови та пояснення історії психології												
Тема 1. Предмет, завдання і методи історії психології	12	2	2				8					
Тема 2. Принципи та методи історико-психологічного дослідження	18	6	4				8					
Разом за кредитом 1	30	8	6				16					
Кредит 2. Донауковий та філософський етап розвитку психології												
Тема 3. Психологія стародавнього світу	14	4	2				8					
Тема 4. Дослідження мови тіла та душі в епоху Середньовіччя та Відродження	16	4	4				8					
Разом за кредитом 2	30	8	6				16					
Кредит 3. Психологічні теорії епохи Наукової революції та Просвітництва												
Тема 5. Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції	14	2	4				8					
Тема 6. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки.	16	4	4				8					
Разом за кредитом 3	30	6	8				16					
Кредит 4. Науковий етап розвитку психології												
Тема 7. Психологія XIX століття. Психологія в період відкритої кризи (10-30-ті роки XX століття).	16	4	4				8					
Тема 8. Розвиток психології в Україні.	14	2	2				10					
Разом за кредитом 4	30	6	6				18					
Всього	120	28	26				66					

4. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Предмет, завдання і методи історії психології	2	
2.	Тема 2. Принципи та методи історико-психологічного дослідження	4	
3.	Тема 3. Психологія стародавнього світу	2	
4.	Тема 4. Дослідження мови тіла та душі в епоху Середньовіччя та Відродження	4	
5.	Тема 5. Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції.	4	
6.	Тема 6. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки	4	
7.	Тема 7. Психологія ХІХ століття. Психологія в період відкритої кризи (10-30-ті роки ХХ століття).	4	
8.	Тема 8. Розвиток психології в Україні.	2	
Разом		26	

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1.	Тема 1. Предмет, завдання і методи історії психології	8	
2.	Тема 2. Принципи та методи історико-психологічного дослідження	8	
3.	Тема 3. Психологія стародавнього світу	8	
4.	Тема 4. Дослідження мови тіла та душі в епоху Середньовіччя та Відродження	8	

5.	Тема 5. Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції	8	
6.	Тема 6. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки	8	
7.	Тема 7. Психологія XIX століття. Психологія в період відкритої кризи (10-30-ті роки XX століття).	8	
8.	Тема 8. Розвиток психології в Україні.	10	
Разом		66	

7. Індивідуальні завдання

Не передбачена навчальним планом.

8. Методи навчання

Традиційні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;
- репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;
- метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;
- частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;
- дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

- практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;
- аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;
- робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.
- ділові ігри носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

9. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (іспиту).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне іспит.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Питання до іспиту

- 1) Формування первісних уявлень про душу. Виникнення і суть анімізму.
- 2) Вчення Епікура про душу.
- 3) Вчення про душу Ф. Бекона.
- 4) Психологія Стародавнього Китаю.
- 5) Вчення Арістотеля про душу.
- 6) Психологічні погляди Ф. Аквінського.
- 7) Психологія самовдосконалення. Релігійні ідеї Стародавньої Індії.
- 8) Філософсько-психологічна система Сократа - Платона.
- 9) Психологічні дослідження арабських вчених.
- 10) Старослов'янські міфологічні вірування в душу.
- 11) Психологія А. Августина.
- 12) Психофізіологічні ідеї Р. Декарта.
- 13) Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі.
- 14) Основи емпіричної психології у творчості Д. Локка.
- 15) Психологія в Київській Русі.
- 16) Монадологічна психологія Г. Лейбніца.
- 17) Виникнення та розвиток психології у 17 столітті.
- 18) „Психологія мас” Г. Лебона.
- 19) Зародження та виникнення асоціативної психології.

- 20) Подальший розвиток психологічних ідей у 18 столітті.
- 21) Психологічна „теорія поля” К. Левіна.
- 22) Антропологія І. Канта.
- 23) Розвиток психології 19 - 20 століть.
- 24) Походження психічних властивостей. Еволюційна теорія Ч. Дарвіна.
- 25) Психологія самопізнання Т. Гоббз.
- 26) Психологія „колективної свідомості” Е. Дюргейма.
- 27) Розвиток експериментальної та прикладної психології. Теорії Ф. Гальтона.
- 28) Вчення Б. Спінози.
- 29) Психологія „колективних уявлень” Л. Леві-Брюля.
- 30) Гештальтпсихологія.
- 31) Фізіогноміка та месмеризм.
- 32) Рефлекторна теорія психічного І.М. Сеченова.
- 33) Психологія біхевіоризму. Основні положення необіхевіоризму
- 34) Операціональна теорія інтелекту Ж.Піаже.
- 35) Психологія як наука про безпосередній досвід В. Вундта.
- 36) Вища нервова діяльність як поведінка І.П. Павлова.
- 37) Рефлексологічна теорія психіки В.М. Бехтерева.
- 38) Гуманістична психологія.
- 39) Зародження психологічної думки на Сході.
- 40) Культурно-історична концепція Л.С. Виготського.
- 41) Когнітивна психологія.
- 42) Основи психологічного мислення у первісних людей.
- 43) Теорія провідної діяльності О.М. Леонтьєва.
- 44) Гештальттерапія.
- 45) Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
- 46) Психологія установки в теорії Д.М. Узнадзе.
- 47) Психодрама.
- 48) Створення товариства природодослідників Бернардіно Телезіо.
- 49) Логотерапія.
- 50) Закладення основ емпіричної психології.
- 51) Арабомовний світ.
- 52) Проблема розвитку психіки (К. Коффка).
- 53) Створення фізіології ВНД дарвінізму.
- 54) Предмет історії психології.
- 55) Періодизація історії психології.
- 56) Психологічні погляди Німецьких філософів.
- 57) Проблеми становлення сучасної української психології.
- 58) Френологія.
- 59) Функції історії психології, її роль у розвитку знань.
- 60) Фрейд і його вчення про несвідоме.
- 61) Психологія Києво-Могилянській Академії.
- 62) Психологічні погляди епохи Відродження.

- 63) Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович).
- 64) Розвиток української психології в радянський період.
- 65) Вступ в історію психології.
- 66) Дослідження М. Вертгеймером (продуктивного мислення).
- 67) Функції історії психології.
- 68) Дослідження законів сприймання та інсайту.
- 69) Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта.
- 70) Ібн-Сіна як філософ та лікар в Історії психології.
- 71) Психологічні погляди в Стародавній Індії.
- 72) Вчені – психологи Львівського Університету.
- 73) Пансексуалізм і психоаналіз.
- 74) Проблема розвитку психіки.
- 75) Схоластика.
- 76) Українські філософи Ф. Прокопович та Г. Кониський про психологію.
- 77) Психологія в період відкритої кризи.
- 78) Розвиток психології в Україні.
- 79) Психологія ХІХ століття.
- 80) Дослідження видатних психологів в Історії психології.
- 81) Предмет, завдання і методи Історії психології.
- 82) Психологія в епоху Відродження.
- 83) Розвиток експериментальної психології.
- 84) Гештальт-теорія.
- 85) Проблеми становлення сучасної української психології.

11. Методичне забезпечення

1. Навчально – методичний комплекс дисципліни «Історія психології».
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Історія психології».
3. Методичні рекомендації до підготовки семінарських, практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Історія психології».
4. Презентації.

12. Рекомендована література

Основна

1. Жуков С.М., Жукова Т.В. Історія психологія: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
2. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 248 с.
3. Роменець В. А. Історія психології ХІХ – початку ХХ століття. – К.: Вища шк., 1995. – 614 с.
4. Роменець В. А. Історія психології. – К.: Вища шк., 1978. – 440 с.
5. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 916 с.
6. Роменець В. А. Історія психології: ХVІІ століття. Епоха Просвітництва: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 1000 с.
7. Роменець В. А. Історія психології ХХ століття: Навч. посібник. – К.: Вища шк.,

1998. – 990 с.

Додаткова

1. Абаньяно Н. Введение в экзистенциализм. – Санкт-Петербург: Издательство «Алетейя», 1998. – 505 с.
2. Абдурахманов Р.А. История психологии: идеи, концепции, направления. 2-е изд., стер. – М.: МПСИ, 2008. – 326 с.
3. Античное наследие в культуре Возрождения / под. ред. Брагиной Л.М. – М.: Наука, 1984. – 303 с.
4. Ассаджиоли Р. Психосинтез: теория и практика. – М.: REFL-book, 1994. – 314 с.
5. Батыршина А. Р. История психологии. – М.: Издательство: Флинта, Наука, 2011. – 224 с. 3. Выготский Л. С. Вопросы теории и истории. – Собр. соч.: в 6 т. – М., 1982. – Т. 1.
6. Величковский Б.М. Когнитивная наука. Основы психологии познания. – ТОМ 1. М.: Академия, 2006. – 448 с.
7. Гегеле А. Ф. История психологии: Пособие для подготовки к экзаменам. – М.: Приор-издат, 2010. – 160 с.
8. Гуссерль Э. Картезианские размышления. – СПб.: Наука, Ювента. – 1998. – 315 с.
9. Ждан А.Н. История психологии. От Античности до наших дней: Учебник для вузов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический Проект, 2004. – 576 с.
10. Ильин Г. Л. История психологии: учебник для академического бакалавриата / Г. Л. Ильин. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 389 с.
11. История отечественной и мировой психологической мысли. Ценить прошлое, любить настоящее, верить в будущее // Материалы международной конференции по истории психологии. "V Московские встречи", 30 июня - 3 июля 2009 года. / Редакторы А. Л. Журавлев, В. А. Кольцова, Ю. Н. Олейник. – М.: Институт психологии РАН. – 2010. – 784 с.
12. История политических и правовых учений / Под ред. Нерсисянца В.С. 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2004. – 944 с.
13. Канке В.А. Философия: Учебное пособие для студентов высших и средних специальных учебных заведений. – М.: Логос, 2001. – 272 с.
14. Кольцова В.А. О целостном подходе в историко-психологическом исследовании // Принцип системности в психологических исследованиях. – М., 1990. – С. 131–137.
15. Кольцова В.А., Олейник Ю.Н. Работа советских психологов в годы Великой отечественной войны // Психол. журн. – 1995. – Т.16, № 3. – С. 3–12.
16. Константинов В. История психологии: учебное пособие. – Пенза: ПГПУ им. Белинского, 2007. – 144 с.
17. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. – М.: Политиздат, 1991. – 525 с.
18. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. – М.: Мысль, 1982. – 623 с.
19. Лучинин А.С. История психологии: конспект лекций. – М.: Эскмо, 2008. – 160 с.
20. Маклаков А. Г. Общая психология. – СПб.: Питер, 2001. – 592 с.
21. Макушина О.П. История психологии: Рабочая тетрадь. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2005. – 23 с.
22. Марцинковская Т.Д. История психологии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб.